

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

POJEM PŘÁTELSTVÍ VE SKAUTINGU

Vedoucí práce: doc. Michal Kaplánek, **Th.D.**

Autor práce: Lada Nejedlá

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: 4.

Studium: prezenční

2009

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

15. června 2009

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Michalu Kaplánkovi, Th.D.
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	5
1. PŘÁTELSTVÍ	7
1.1 PŘÁTELSTVÍ Z POHLEDU BIBLE	7
1.1.1 BOŽÍ PŘÁTELSTVÍ	8
1.2 PŘÁTELSTVÍ Z POHLEDU ARISTOTELA	9
1.2.1 DRUHY PŘÁTELSTVÍ PODLE ARISTOTELA	9
1.2.2 POTŘEBA PŘÁTELSTVÍ	10
1.3 PŘÁTELSTVÍ Z POHLEDU MARCUSE TULLIUSE CICERA	11
1.3.1 LÁSKA V PŘÁTELSTVÍ	12
1.4 PŘÁTELSTVÍ U PLÚTARCHOSE	13
1.4.1 PROSPĚŠNOST PŘÁTELSTVÍ	14
1.4.2 PŘÁTELSTVÍ S MNOHÝMI	15
1.5 PŘÁTELSTVÍ DLE R. M. DACÍKA	16
1.5.1 PŘÁTELSTVÍ JE LÁSKA	16
1.5.2 PŘÁTELSTVÍ SMYSLOVÉ A SMYSLNÉ	17
1.5.3 MRAVNÍ PŘÁTELSTVÍ	17
1.6 PŘÁTELSTVÍ Z POHLEDU PSYCHOLOGIE, PEDAGOGIKY A SOCIOLOGIE	18
2. SKAUTING	19
2.1 ZAKLADATELÉ SKAUTINGU	19
2.1.1 Hnutí ERNESTA THOMPSONA SETONA	20
2.1.2 ORGANIZACE SIRA ROBERTA BADEN POWELLA	20
2.2 SKAUTING V ČECHÁCH	21
2.2.1 ROZVOJ SKAUTSKÉHO Hnutí V ČESKOSLOVENSKÉM STÁTĚ	21
2.2.2 OBNOVENÍ JUNÁKU PO 2. SV. VÁLCE	22
2.2.3 TŘETÍ POKUS O OBNOVU JUNÁKA A OPĚTOVNÉ POTLAČENÍ	22
2.2.4 NOVÝ ZAČÁTEK	23
3. PŘÁTELSTVÍ VE SKAUTINGU	24
3.1 PŘÁTELSTVÍ VE SKAUTSKÉM ZÁKONĚ A SLIBU	24
3.2 PŘÁTELSTVÍ VE SKAUTSKÉ DRUŽINĚ	25
3.2.1 VÝVOJOVÁ STÁDIA VZTAHŮ MEZI STEJNĚ STARÝMI DĚTMI	26
3.3 MRAVNÍ HODNOTY VE SKAUTSKÉM PŘÁTELSTVÍ	27
3.3.1 PRAVÉ PŘÁTELSTVÍ VE SKAUTINGU	27
3.3.2 DUCHOVNÍ ROZMĚR PŘÁTELSTVÍ VE SKAUTINGU	28
3.4 MEZINÁRODNÍ PŘÁTELSTVÍ	29
3.5 PŘÁTELSKÉ HRY	30
ZÁVĚR	34
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	35
ABSTRAKT	38
ABSTRACT	39

ÚVOD

Na základě své zkušenosti a současné práce s dětmi a mládeží jsem se rozhodla vypracovat svou bakalářskou práci na téma „Pojem přátelství ve skautingu“. Sama jsem měla možnost si vyzkoušet, jak složité je navázat pravé přátelství. A to jak z pohledu dítěte, tak později dospělé osoby jako vedoucího družstva na letním táboře. Děti rychle mění své kamarády podle zájmů, které je v danou chvíli osloví. Také je velmi obtížné navázat přátelství mezi dítětem a vedoucím. Zásadní překážkou je zde věkový rozdíl a autorita dospělé osoby. V obou případech se nedá mluvit o pravém přátelství. Proto si myslím, že toto téma je velmi aktuální, a to nejen pro skaut, ale pro všechny, kteří pracují s danou věkovou skupinou.

Cílem práce je zmapovat pojem přátelství ve skautingu a jak je jeho pojetí ovlivněno některými mysliteli dřívějších dob. Ve své práci se zaměřím na představitele českého skautingu a jejich pohled na přátelství.

Práce se bude skládat ze čtyř kapitol. V první kapitole chci vymezit samotný pojem přátelství z pohledu několika autorů, kteří se jim zabývali. Nejdříve se zmíním o přátelství v Bibli a dále budu pokračovat Aristotelem, M. T. Cicerem, Plútarchosem, R. M. Dacíkem a současným pohledem dnešní psychologie, sociologie a pedagogiky.

V druhé kapitole se zaměřím na dějiny skautingu. Ve zkratce popíši hlavní myšlenku hnutí a budu se věnovat hlavním světovým zakladatelům skautingu. Podrobněji popíši dějiny českého skautingu.

Třetí kapitola by nám měla osvětlit pojem přátelství ve skautingu. Jak se snaží skauting vést k přátelství a jak ho má zakotvené ve své metodice práce se skauty.

V závěrečné čtvrté kapitole bych chtěla objasnit, jestli je skautské přátelství ovlivněno myšlením autorů z první kapitoly.

Informace do této práce budu čerpat zejména z knih týkajících se přátelství (Bible, Aristoteles, M. T. Cicero, Plútarchos, R. M. Dacík) a skautingu (A. B. Svojsík, V. Břicháček, M. Černá, J. Novák, M. Zapletal).

Doufám, že vědomosti osvojené četbou těchto knih využiji nejen k napsání bakalářské práce, ale také ve svém osobním životě, především při práci s dětmi a mládeží na letních táborech.

1. PŘÁTELSTVÍ

1.1 PŘÁTELSTVÍ Z POHLEDU BIBLE

V Bibli nalezneme mnoho rad a myšlenek, jak hledat a poznat dobrého přítele a také jak přátelství uchovat a prohlubovat. Nejvíce se jich nachází ve Starém zákoně, a to v knihách Sirachovec a Přísloví. Kniha Sirachovec nám o přátelství říká: *„Líbezná mluva si získává mnoho přátel a přívětivé jednání dojde odměny v mnohé laskavosti. Měj hodně těch, kdo s tebou žijí v míru, ale důvěrného rádce měj jen jednoho z tisíce. Chceš-li se s někým spřátelit, proveď ho zkouškou, než mu začneš důvěřovat. Někdo je tvým přítelem, když se to jemu hodí, ale opustí tě, jakmile budeš v nesnázích. Některý přítel se změní v nepřítele a svůj rozchod s tebou přičte k tvé hanbě. Jiný ti bývá u stolu společníkem, ale nevytrvá, až budeš v soužení. Dokud ti bude dobře, bude tvým druhým já, bude volně nakládat i s tvým služebnictvem. Stihne-li tě však ponížení, obrátí se proti tobě a víckrát ho už neuvidíš. Vyhybej se zdaleka svým nepřátelům a střež si své přátele. Věrný přítel je pevná ochrana, kdo ho našel, našel poklad. Věrný přítel je k nezaplacení, ničím nelze vyvážit jeho cenu. Věrný přítel je elixír života, najdou ho jen ti, kdo mají bázeň před Hospodinem. Kdo se bojí Hospodina, je upřímný ve svém přátelství, neboť bližního posuzuje jako sebe samého.“* (Sir 6, 5-17) Tato slova by mohla být pro každého člověka návodem, jak si hledat a udržet přátele.¹

Na mnoha místech Bible se můžeme dočíst o ponaučeních ze špatného přátelství. Z úryvku výše uvedeného se dovídáme, jak někteří přátelé jsou s námi za dobře, jsou našimi společníky, ale jen do té míry, dokud se nám vede dobře a nepostihnou nás nesnáze. V nouzi se od nás odvrací a stávají se našimi nepřáteli. V knize Sirachovec se také dočítáme o pravém a falešném příteli. Varuje nás před druhy, kteří nám pomáhají kvůli své potřebě, v boji chrání sami sebe, radí jen

¹ KLAŠKOVÁ, M. *Přátelství v Bibli*. [online]. České katolické biblické dílo [cit. 2009-04-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.biblickedilo.cz/ckbdweb/polozka.aspx?pid=641&kid=130>>.

pro svůj prospěch. Kniha nám naopak radí, ať se držíme těch, kteří dodržují přikázání, smýšlí stejně jako my a v nesnázích nesou s námi naši bolest.² V knize Přísloví se zase píše, že lepší je přímé kárání než skrývaná láska. Rány od přítele jsou upřímné, ale polibky od nepřítele jsou zákeřné.³ Podstatou upřímného přátelství je především mravní postoj. Přátelé se nepřetvařují a netají svou bolestnou pravdu. Nemají strach z odsouzení a odmítnutí, protože k sobě chovají úctu a vzájemně se přijímají.⁴

Přátelství je pevnější, otevřenější a důvěrnější až s přibývajícím časem. V knize Sirachovec se píše: „*Neopouštěj starého přítele, žádný nový se mu nevyrovná. Nový přítel je jako nové víno. Teprve až zestárne, budeš je s požitkem pít.*“ (Sir 9, 10) Staří přátelé se dobře znají, a proto si mohou říci vše a být si vzájemnou oporou, ať už se jedná o dobré či špatné věci.⁵

1.1.1 BOŽÍ PŘÁTELSTVÍ

Podle J. Augustyna je přátelství s Bohem základem každého lidského přátelství. Každý, kdo je v nepřátelství s Bohem, nedokáže být přítelem ani svému bližnímu.⁶ V knize Sirachovec se dočteme: „*Věrný přítel je elixír života, najdou ho jen ti, kdo mají bázeň před Hospodinem. Kdo se bojí Hospodina, je upřímný ve svém přátelství, neboť bližního posuzuje jako sebe samého.*“ (Sir 6, 16-17) Člověk spojený s Bohem je silnější a stálejší v přátelství. Přátelé mají často mnoho společného. Silným poutem mezi nimi může být také víra v jednoho Boha. V Bibli je vzorem pro pravé a pevné přátelství vztah mezi Bohem a člověkem.⁷ Například apoštol Jakub píše o Abrahámovi: „*Uvěřil Abraham Bohu a bylo mu to*

² Srov. Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona, s. 938.

³ Srov. Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona, s. 605.

⁴ Srov. AUGUSTYN, J. *O přátelství s Józefem Augustynem*, s. 35.

⁵ KLAŠKOVÁ, M. *Přátelství v Bibli*. [online]. České katolické biblické dílo [cit. 2009-04-27]. Dostupné na WWW:

<<http://www.biblickedilo.cz/ckbdweb/polozka.aspx?pid=641&kid=130>>.

⁶ Srov. AUGUSTYN, J. *O přátelství s Józefem Augustynem*, s. 12.

⁷ Srov. KLAŠKOVÁ, M. *Přátelství v Bibli*. [online]. České katolické biblické dílo [cit. 2009-04-27]. Dostupné na WWW:

<<http://www.biblickedilo.cz/ckbdweb/polozka.aspx?pid=641&kid=130>>.

počítáno za spravedlnost a byl nazván přítelem Božím.“ (Jk 2, 23) Božím přítelem byl také Mojžíš: „*A Hospodin mluvil s Mojžíšem tváří v tvář, jako když někdo mluví se svým přítelem.*“ (Ex 33, 11) Největším projevem Božího přátelství je seslání Ježíše, Božího syna, právě jako přítele člověka. V okamžiku, kdy se Ježíš loučí s apoštoly, prohlašuje: „*Vy jste moji přátelé, činíte-li, co vám prikazuji. Už vás nenazývám služebníky, protože služebník neví, co činí jeho pán. Nazval jsem vás přáteli, neboť jsem vám dal poznat všechno, co jsem slyšel od svého Otce.*“ (J 15, 14-15) Kristus svým přátelstvím obdarovává nejen apoštoly a blízké, ale především hříšníky a chudáky. Je přítelem všech lidí, ale hlavně slabých a těch, kteří dodržují jeho přikázání.⁸

1.2 PŘÁTELSTVÍ Z POHLEDU ARISTOTELA

Aristotelés tomuto tématu věnoval 8. a 9. knihu Etiky Níkomachovy. Osmá kniha pojednává o přátelství a jeho druzích. Devátá kniha je věnována potřebě přátelství.

Podle Aristotela je přátelství ctnost potřebná pro život. I když má člověk všechna ostatní dobra, bez přátel si nepřeje žít. Jednou z nejkrásnějších věcí je, když má člověk mnoho přátel.⁹

1.2.1 DRUHY PŘÁTELSTVÍ PODLE ARISTOTELA

Aristotelés rozlišoval tři druhy přátelství. Přátelství pro užitek, pro potěšení a pro ctnost. Kdo má rád druhého pro užitek nebo pro rozkoš, nemiluje ho pro jeho osobu, ale proto, že se mu od něho dostává nějakého dobra. Při užitku to je pro jeho vlastní dobro a při rozkoši pro jeho příjemnost. Jsou to přátelství nahodilá a snadno se rozvracejí. Když přítel přestane být užitečný nebo příjemný, druhý ho už nemiluje.

⁸ Srov. AUGUSTYN, J. *O přátelství s Józefem Augustynem*, s. 11.

⁹ Srov. ARISTOTELÉS. *Etika Níkomachova*, s. 199-200.

Přátelství pro užitek bývá hlavně mezi starci. V tomto věku lidé už vyhledávají jen užitek. Naopak mezi mladými muži se objevuje přátelství pro rozkoš. V tomto věku přátelství rychle vzniká, ale i zaniká. Je to dáno tím, že mladí lidé mění často záliby, a tím i přátele. Dokonalé přátelství je mezi lidmi dobrými a ctnostnými. Svým přátelům přejí dobro pro jejich osobu. Proto přátelství mezi nimi trvá dlouho. Takových svazků je však málo.¹⁰

V každém přátelství si jsou přátelé buď rovni, anebo jeden z nich vyniká. Je třeba, aby přátelství v rovnosti bylo vyvážené v lásce i ve všem ostatním. Přátelství v nerovnosti má tyto nedostatky vyrovnat. V přátelství pro užitek se převážně vyskytují výčitky a obvinění. Přátelství pro ctnost se snaží prokazovat dobro. Kdo miluje, dobře dělá a je zdvořilý, tomu se stejnou měrou oplácí. Kdo vyniká, když dosáhne cíle, nemá příteli dělat výčitky. V přátelství pro rozkoš dosahují oba toho po čem touží zároveň, jestliže spolu rádi žijí.

Přátelství pro užitek se dělí na mravní nebo zákonné. Zákonné je to, které spočívá na dohodě. V mravním přátelství se něco dává příteli, protože jsme ho nazvali našim přítelem. Přítom darující očekává, že dostane stejně nebo více, protože věc nedaroval, ale půjčil. Neděje-li se výměna a vyrovnání ve stejné míře, dochází k výčítkám. V přátelství pro užitek je měřítkem prospěch příjemce. Kdo v tísní pomůže, doufá, že se mu dostane stejné odplaty. Výpomoc je tak veliká, jak veliký z ní má prospěch. V přátelství pro ctnost není výčitek a měřítkem je dárcův úmysl.¹¹

1.2.2 POTŘEBA PŘÁTELSTVÍ

U Aristotela se za přítele pokládá ten, kdo chce a koná skutečné nebo zdánlivé dobro kvůli příteli, i když ho urazil. Jiní pokládají za přítele toho, kdo s druhým stále obcuje a stejného si žádá, kdo s přítelem sdílí bol i radost. Přátelství

¹⁰ Srov. ARISTOTELÉS. *Etika Nikomachova*, s. 202-204.

¹¹ Srov. Tamtéž, s. 220-223.

v nejvyšší míře se podobá lásce k sobě samému. Takové lásky jsou schopní jen lidé ctnostní, kteří konají dobro.¹²

Více přátel, než stačí k vlastnímu životu, je zbytečné a překážející krásnému žití. Není jich tedy potřeba mnoho. Pro množství přátel je určitá mez. Nejvyšší počet je asi ten, s kolika kdo může společně žít. Není možné společně žít s mnohými a mezi ně se rozdělit. Také je obtížné, abychom s mnoha osobně sdíleli radost a bolest. Mohlo by se stát, že s jedním se máme veselit a s druhým truchlit. Správné je mít tolik přátel, kolik jich stačí ke společnému žití.¹³

Aristotelés se také zamýšlí, zda je třeba přátel ve štěstí či neštěstí. Podle něj je nutnější mít přátele v neštěstí, kdy nám jsou oporou. Ale krásnější je mít přátele ve štěstí, kdy s nimi můžeme sdílet radost. V obou případech je přítomnost přátel příjemná.

Přátelství přirozeně směřuje ke společenství. Každý s přáteli tráví čas v zájmu, který si ve svém životě oblíbil. Takže jedni spolu pijí, druzí loví nebo si povídají atd. Žijí v tom, co pokládají za společné.¹⁴

1.3 PŘÁTELSTVÍ Z POHLEDU MARCUSE TULLIUSE CICERA

Spis *Laelius* o přátelství je věnovaný Attikovi. Cicero zde hovoří k čtenáři ústy Laelie, který promlouvá o ceně a pravé podstatě přátelství a o tom, jak si přátelství udržet. Tvrdí, že přátelství je možné jen při vzájemné náklonnosti dobrých lidí, a to na základě ctnosti.¹⁵

Lidé se rodí do určitého společenství, kde je přátelský vztah tak zúžen a omezen, že se pouto lásky navazuje jen mezi dvěma nebo několika málo jedinci. Přátelství je shoda ve všech věcech božských i lidských spojená s náklonností a láskou. Přátelství v sobě zahrnuje mnoho. Vždy je s námi, odnikud není

¹² Srov. Tamtéž, s. 231-232.

¹³ Srov. ARISTOTELÉS. *Etika Nikomachova*, s. 244-245.

¹⁴ Srov. Tamtéž, s. 245-247.

¹⁵ Srov. CICERO, M.T. *Tuskulské hovory*, s. 14.

vyučováno, nikdy není nevhodné, nikdy obtížné. Dává více radosti ve štěstí a neštěstí dělá snesitelnější tím, že je snášeno společně.¹⁶

V pravém přátelství není nic vymyšlené, nic předstírané, všechno je v něm opravdové a dobrovolné. Svůj vznik má spíše v přirozenosti než v potřebě. Jde spíše o cit lásky než o chladnou úvahu, jaký užitek by nám mohlo přinést. Kdyby přátelství držela pohromadě užitečnost, její změna by ho rozrušovala. Ale přirozenost se měnit nemůže, a proto jsou opravdová přátelství věčná. Je těžké, aby přátelství vydrželo až do smrti, protože se často mění povaha lidí. Jednou to je způsobeno neštěstím, podruhé stářím.

K velkým neshodám v přátelství dochází, když se žádá od přátel něco, co není správné, například aby byli nápomocni při ukájení smyslnosti nebo aby pomáhali s něčím, co je nespravedlivé. Lidé, kteří něco takového odmítnou, jsou obviňováni z nedodržování přátelství, i když jednají čestně. Není žádná omluva pro špatný čin, jestliže byl spáchán kvůli příteli.¹⁷

Od přátel máme žádat jen poctivost a kvůli nim jednat poctivě. Vždy máme být ochotní, nikdy neotálet a mít odvahu svobodně poradit. V přátelství má platit autorita přátel, kteří dobře radí. Tato autorita má být uplatňována nejen k otevřenému napomenutí, ale i k důraznému, jestliže to situace vyžaduje.¹⁸

V knize O povinnostech píše Cicero doporučení pro mladé muže. Měli by být ukázněni, mít úctu k rodičům a laskavost k přátelům. Mladí muži by se měli připojovat k slavným a moudrým mužům, kteří dobře smýšlejí. Když se budou objevovat v jejich doprovodu, budou vzbuzovat v lidech naději, že jsou stejní jako jejich vůdcové. Starší je naučí ctnosti a ukázněnosti.¹⁹

1.3.1 LÁSKA V PŘÁTELSTVÍ

Podle Cicera jsou ve společnosti tři názory, kam až má sahát láska v přátelství. Podle prvního názoru máme milovat přítele jako sebe samého. Podle druhého

¹⁶ Srov. Tamtéž, s. 310-313.

¹⁷ Srov. CICERO, M.T. *Tuskulské hovory*, s. 316-320.

¹⁸ Srov. Tamtéž, s. 323.

¹⁹ Srov. CICERO, M.T. *O povinnostech*, s. 106.

názoru má naše náklonnost k přátelům odpovídat jejich náklonnosti k nám a podle třetího má být každý přítel hodnocen tak, jak hodnotí sám sebe. Cicero nesouhlasí ani s jedním z nich. Tvrdí, že děláme spoustu věcí pro přátele, ale kvůli sobě bychom je nikdy nedělali. Například se doprošujeme nehodných lidí. Kdyby šlo o naši vlastní záležitost, neponížili bychom se k tomu. Pro přátele ale uděláme vše.

Druhý názor nabádá k tomu, aby se projevy náklonnosti vyrovnávaly. Jeden druhému nesmí být nic dlužen. Ale opravdové přátelství je mnohem bohatší. Nezáleží na tom, kolik kdo dal, ale proč to dal, z jakého úmyslu.

Třetí vymezení je podle Cicera nejhorší. Někteří lidé mají totiž o sobě špatné mínění nebo nemají naději na zlepšení svého postavení a přítel je v tom nesmí podporovat. Pravý přítel se má snažit o povzbuzení jeho mínění o sobě, přivést ho na lepší myšlenky. Proto si Cicero myslí, že je třeba zachovávat v přátelství mravnost v úmyslech a v jednání a do určité míry se v přátelství může počítat i s prominutím.²⁰

Bohužel někdy nastane situace, že se musí přátelství skončit. Je to tehdy, kdy hanba přátel spadá i na nás. Jejich chyby mohou zasáhnout i nás samotné. Často se stává, že přátelství vyhasne kvůli jiným zálibám nebo politickým názorům. Musíme si dávat pozor, aby se přátelství nestalo najednou nepřátelstvím. Pro přátelství je nejzlobnější podlézavost, lichocení a úlisnost. Za přátele nemůžeme považovat ty, kteří říkají jen to, co se chce od nich slyšet, a neříkají pravdu. Při vybírání přátel musíme být opatrní.²¹

1.4 PŘÁTELSTVÍ U PLÚTARCHOSE

Plútarchos ve své knize nabádá k opatrnosti před pochlebníky.²² Podle něj je třeba znát přátele již před zkouškou, abychom se v nich v době zkoušky nezklamali. Přítel by se neměl chovat nepřijemně a neomaleně, neměl by vidět v přátelství jen parádu a prospěch. Pochlebník právě předstírá jen to, co je na

²⁰ Srov. CICERO, M.T. *Tuskulské hovory*, s. 327-329.

²¹ Srov. Tamtéž, s. 335-343.

²² Synonymum ke slovu pochlebník je patolízal nebo podlézavec.

příteli příjemné a milé. Dělá se stále veselým a srdečným, nikdy neodporuje a v ničem se mu neprotiví. Pravý přítel však rád chválí, kárá jen, když je to nutné. Chvála je od něj přijímána ochotně a napomenutí či domluva bez reptání. Těžko však lze odlišit pochlebnictví od pravého přátelství. Přátelství se nevyznačuje zatrpklostí a hrubostí. Naopak jeho krása a vznešenost je právě v srdečnosti.²³

Za nejčastější zdroj přátelství považuje Plútarchos shodu zájmů a povah. Lidi dohromady svádí společné sympatie a sdružují je v citové svazky. Průvodkyní přátelství je laskavost a prospěšnost. Pochlebník se snaží přizpůsobit těm, ke kterým je zaměřeno jeho úsilí. Jeho sympatie a antipatie se řídí více vypočítavostí než skutečným hnutím citu. Dá se říci, že napodobuje jiné. Snaží se předstírat podobnost zájmů, zásad. Nemá pevný mravní základ a není vyrovnaný. Pravý přítel chválí jen to, co je opravdu nejlepší. Po nikom se „neopičí“ a všechno nevychvaluje jako pochlebník. Pravý přítel bývá často příjemný a vždy je užitečný. Umí užít ostrého slova, když je potřeba. Pochlebník říká stále stejné, příjemné a zavděčující lichotky. Nezná odporující gesta a ostrá slova.²⁴

Pochlebník je především přísný a neúprosný vůči jiným. Bezohledně stíhá poklesky příbuzných a přátel. K nikomu jinému nezná úctu ani obdiv. Chová jen pohrdání, nic nepromíjí, prohnane druhé podněcovat k hněvu.²⁵

Při roztržkách a neshodách s přáteli musíme myslet na to, co jim prospívá. Každý otevřený projev by měl být bez ošklivých příměšků hrubosti, posměšků, bez jízlivosti a šaškování. Příměst v řeči vyžaduje obratnost a takt. Časem je dobré ukázat přátelům žert a smích, ale upřímnost by měla být vždy vážná a opravdová. Také bychom se měli vyvarovat neomalenosti vůči přátelům.²⁶

1.4.1 PROSPĚŠNOST PŘÁTELSTVÍ

Samo přátelství nás svazuje s nepřátelstvím. Většině lidí postačí, když jim nepřátelé neubližují. O moudrých se tvrdí, že mají z nepřátel prospěch. Nepřítel si

²³ Srov. PLÚTARCHOS. *O lásce a přátelství*, s. 137-139.

²⁴ Srov. PLÚTARCHOS. *O lásce a přátelství*, s. 141-149.

²⁵ Srov. Tamtéž, s. 157.

²⁶ Srov. Tamtéž, s. 171-173.

dává velký pozor na naše poklesky a my z toho máme mít prospěch díky své obezřetnosti – dáváme si pozor, jak se chováme, žijeme, co říkáme atd. Časem se pro nás stane zvykem vést se k bezúhonnosti. Když nepříteli vytykáme jeho chyby, měli bychom být sami bezúhonní. Důležité je vyslechnout si výtky od nepřátel, uvažovat o nich a vzít si z nich ponaučení. V případě zjištění nepravdy o nás bychom to neměli přehlížet a brát to jako lež, ale zamyslet se, co z našich řečí či skutků vedlo k pomluvě. Je třeba se toho chránit a varovat. Mnoho věcí totiž nepřítel vyzoruje daleko lépe než přítel. Je třeba si zvyknout zachovávat klid a nic si nedělat z pomluv. Je dobré odpustit nepříteli, i když se naskytne příležitost k pomstě.²⁷

1.4.2 PŘÁTELSTVÍ S MNOHÝMI

Hlavní překážkou při získávání přátel je touha mít hodně přátel. Touha po novém a omrzelost starým nás mění tak, že navazujeme současně mnoho nedokonalých přátelství a známostí. Přátelství je totiž stvoření společenské. Darem přátelství je oddanost a přízeň spolu se ctností. Proto také neexistuje vzájemná láska mezi více lidmi. Pravý přítel se stává přítelem až po delší době, kdy s námi okusil dobré i zlé. Ne jako lidi, kteří si říkají přátelé, když se seznámí navážou při společném odchodu z hospody, tělocvičny nebo tržiště, a přitom spolu dosud nic nepožili. „*Opravdové přátelství hledá především tři věci, ctnost jakožto něco krásného, styk jakožto něco příjemného a prospěch jakožto něco nutného.*“²⁸

Špatný přítel je na obtíž nám i sobě. Proto nesmíme hned přijmout za přítele každého, ale jen ty, kteří jsou přátelství hodni. Nejpříjemnější je na přátelství to, že jsou lidé spolu a že spolu žijí. Přátelství s mnohými rozděluje, odtrhává a odvrací od sebe tím, že volá hned k jednomu, hned k druhému. To způsobuje nerovnost ve vzájemných službách. Je nemožné pomáhat všem přátelům. Nepomoci je neslušné a pomocí pouze jednomu můžeme urazit ostatní. To, co je

²⁷ Srov. PLÚTARCHOS. *O lásce a přátelství*, s. 186-198.

²⁸ PLÚTARCHOS. *O lásce a přátelství*, s. 233.

v přátelství s jedním člověkem užitečné, v přátelství s více lidmi svou užitečnost ztrácí. Lidé klidně přijmou omluvu, ale v druhých přátelích to probouzí žárlivost. Lidé se většinou jen dívají, co jim přátelství s mnohými přináší, ale přehlíží, co jim také ukládá. Přátelství spočívá v podobnosti. Jak jinak by mohlo vzniknout přátelství mezi lidmi odlišných mravů, nestejných citů a rozdílného způsobu života? Souznění a harmonie v přátelství nesnáší nic nepodobného a nestejnorodého.²⁹

1.5 PŘÁTELSTVÍ DLE R. M. DACÍKA

Dacík ve svém díle O přátelství vychází z ideálů Aristotela a problém přátelství staví na psychologický a mravní základ. Stanovuje zde jednotlivé druhy přátelství např. rozlišuje přátelství smyslové a smyslné. Přátelství je u něj nerozlučně spjata s pojmy lásky a radosti. Rozepisuje se o mravní kráse přátelství a vyšším útvaru přátelství.

1.5.1 PŘÁTELSTVÍ JE LÁSKA

Láska ve svém nejširším pojetí vede lidi k sobě. Je prvním popudem jejich vzájemné přichylnosti. Přátelství nazýváme láskou v jejím vrcholném pojetí. Ale jen láska opětovaná, vzájemná, založená na sdílení vlastních dober je pravým přátelstvím.³⁰ „Přátelství je láska, která spojuje duše na základě společného úsilí, společných zájmů, společných tužeb.“³¹ „Přátelství je láska, která se sdílí, která ustupuje ráda druhému, netrvá na svém, raduje se ze všeho dobrého a krásného, nemyslí na sebe, touží po dobru a štěstí druhého. Přátelství je láska, která rozdává a které je spláceno, ač nerozdává jen proto, aby jí bylo spláceno.“³² Tímto způsobem popisuje autor lásku v přátelství. Dalo by se říci, že láska je stavebním kamenem přátelství.

²⁹ Srov. PLÚTARCHOS. *O lásce a přátelství*, s. 231-239.

³⁰ Srov. DACÍK, R. M. *O přátelství*, s. 9-10.

³¹ DACÍK, R. M. *O přátelství*, s. 11.

³² Srov. Tamtéž, s. 13.

1.5.2 PŘÁTELSTVÍ SMYSLOVÉ A SMYSLNÉ

Vidí-li dva lidé v sobě navzájem jen tělesnou krásu, jemnost chování, líbeznost úsměvů, lahodnost hlasu, jedná se o přátelství smyslové. Jsou to city nestálé a prchavé. Nejčastěji se s ním setkáváme u mládeže. Tato přátelství se rychle navazují, ale také rychle končí. Od smyslového přátelství se lehko přejde k přátelství smyslnému. Od krásy těla se snadno přejde k tělu samotnému a od lásky přátelské k vášni sexu. Smyslné přátelství se tedy týká oblasti sexu a pohlavního života člověka. Aby se přátelství smyslové nezvrhlo na cestu vášně, musí se změnit v přátelství pravé, čisté, založené na ctnosti, nebo časně zaniknout.³³

1.5.3 MRAVNÍ PŘÁTELSTVÍ

Pravé přátelství je vytvořené na základě podobnosti povah, zvyků, života, společného smýšlení a cítění, za předpokladu ctnosti a vzájemné úcty na obou stranách. Takovýchto přátelství je málo, protože předpokládají mravní zdatnost. A jedinců opravdu ctnostných je málo. Mravní zralost a pevná ctnost jsou výsadou až věku dospělého. Mládež snadno navazuje přátelství, ale většinou se jedná o přátelství citové či pro potěšení. Mládež se většinou nechává vést bujnou fantazií, přirozenými pudy a sympatiemi, jelikož úsudek rozumu není ještě vyvinut, a proto vůle není dost silná v ovládnání všech projevů. Z toho důvodu hledají v přátelství především potěšení, radost, zábavu. S dospíváním člověka se mění i předmět potěšení, a proto přátelství není stálé. Má být trvalé, a proto se neuzavírá náhodně, ale předpokládá dlouhé soužití a vzájemné poznání prostřednictvím důvěry. Pravé přátelství nezná závist a žárlivost.

Ve vyšším útvaru přátelství nemůže být dokonalá rovnost. Například mezi rodiči a dětmi, učitelem a žákem, zpovědníkem a věřícím. Rovnost je zde nahrazena a vyvážena jinými hodnotami.

³³ Srov. DACÍK, R. M. *O přátelství*, s. 17-21.

Pravé přátelství mezi křesťany se vyznačuje vzájemnou pomocí na cestě k Bohu. Přátelství křesťanské je založené na ctnosti křesťanské, která vede člověka k Bohu. Takové přátelství očišťuje duši a osvobozuje stále více od tužeb pozemských.³⁴

Přátelství mezi mužem a ženou je možné. Dacík poukazuje na přátelství mnoha světců a světic. Například přátelství mezi sv. Františkem a sv. Klárou, bl. Jindřichem Suso a Alžbětou Stalinovou. Jsou to přátelství čistá a svatá.³⁵

1.6 PŘÁTELSTVÍ Z POHLEDU PSYCHOLOGIE, PEDAGOGIKY A SOCIOLOGIE

Podle psychologického slovníku se jedná o trvalý vztah založený především na pozitivních emocích a důvěře.

Dle A. Meyera se především v mládí utváří tzv. zájmové přátelství. Zájmová vzájemnost však nemusí být souměrná. Věk okolo 12 let se udává jako období přerodu kamarádství ve skutečné přátelství. V tomto období ustupuje samolibost a sobectví a přistupuje ochota vzájemné pomoci.³⁶

Z pohledu pedagogiky se jedná o velmi významný vztah pro socializaci dítěte i jeho kognitivní vývoj, jehož charakter se v průběhu ontogeneze mění. Typickými znaky dětských přátelství v předškolním a ranném školním věku jsou krátkodobé vztahy, vyhledávání uspokojení vlastních potřeb a posílení vlastního statusu, důraz na společnou činnost. Přátelství starších dětí a dospívajících charakterizuje sdílení hlubších zájmů i citů, péče o druhého a jeho potřeby, relativně trvalé vztahy, které snesou i krize a rozpory.³⁷

Podle sociologického slovníku se jedná o „*vztah, který se vymezuje vysokou vzájemnou osobní přitažlivostí, vysokou mírou sdílení osobních záležitostí a emoční blízkostí. Na rozdíl od známosti, kamarádství nebo partnerství jsou si oba přátelé vědomi jedinečných rysů osobnosti druhého, jež jsou podstatné pro*

³⁴ Srov. Tamtéž, s. 23-32.

³⁵ Srov. DACÍK, R. M. *O přátelství*, s. 36.

³⁶ Srov. HARTL, P. HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*, s. 462.

³⁷ Srov. PRŮCHA, J. WALTEROVÁ, E. MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 185-186.

*osobní uspokojení, které vztah přináší. Přátelství je zdrojem jak výrazné emoční podpory a stimulace, tak praktické pomoci v případě potřeby.*³⁸

2. SKAUTING

Co je vlastně skauting? Je to výchovné mezinárodní hnutí usilující o všestranný rozvoj člověka, který by měl být připraven zvládat složité životní situace, osobní i skupinové, a zasahovat aktivně do života ve světě. Používá různé metody, které jsou přiměřené věku, zájmům a potřebám mládeže. Je to tvorba životního stylu, vyznačujícího se tvorbou kladných vztahů mezi lidmi, zprvu na dětské úrovni, později i mezi dospělými.³⁹

Skauting je jediné celosvětové hnutí dětí, mládeže, ale i dospělých lidí. Jeho podstata je vyjádřena v hesle, pozdravu, příkazu, zákonu a slibu. Cílem skautingu je, aby skauti na sobě neustále pracovali, dokázali nemyslet jen na sebe a svoje pohodlí a pomáhat všude, kde je to zapotřebí.⁴⁰

2.1 ZAKLADATELÉ SKAUTINGU

Roku 1902 americký spisovatel a znalec přírody Ernest Thompson Seton zakládá The Woodcraft League of America (Liga lesní moudrosti). Je to hnutí založené na úzkém sepětí s přírodou a na znalostech indiánského způsobu života.

Jako počátek skautingu se však považuje rok 1907, kdy sir Robert Baden Powell organizuje první tábor.⁴¹

Všeobecně se tvrdí, že Thompson Seton dal skautingu zálesácký romantismus a poezii a Baden Powell pevnou organizaci a soustavu. Úkoly a zásluhy obou zakladatelů světového skautingu nelze tak přesně oddělit a ohraničit. Lze jen říci, co u každého autora převládá.⁴²

³⁸ JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*, s. 197-198.

³⁹ Srov. BŘICHÁČEK, V. *Skautský oddíl I.*, s. 9.

⁴⁰ Srov. ČERNÁ, M. *ABC nejen pro skautky*, s. 10.

⁴¹ Srov. Tamtéž. s. 20.

⁴² Srov. ŠIMÁNEK, J. *Skauting jeho podstata, význam a ethika*, s. 106.

Nyní si v dalších kapitolách představíme myšlení obou zakladatelů skautingu.

2.1.1 Hnutí ERNESTA THOMPSONA SETONA

Seton založil už v roce 1902 ve Spojených státech organizaci Woodcraft Indians. Hnutí nejen pro chlapce, ale i děvčata, postavené na ideálu života v přírodě, naplněné romantikou amerických Indiánů, s vypracovanou symbolikou, rituály, výchovným a sebevýchovným programem v duchu lesní moudrosti. Základní rysy hnutí popsal ve dvou knihách: Svitek březové kůry a Kniha lesní moudrosti. Proto je považován buď za přímého předchůdce skautingu, nebo dokonce za jeho spoluzakladatele. Byl jedním z bezprostředních inspirátorů Baden-Powella. Obě organizace dokonce na přechodnou dobu splynuly. Nakonec však woodcrafterství zůstalo hnutím samostatným, i když se skautingem silně spřízněným. Od skautingu jej odlišuje větší důraz na blízkost přírodě a tradici přírodních národů (zejména Indiánů) a naopak absence formálních prvků (skautský krok), poněkud odlišný systém organizace (kmeny smíšené z členů různého věku a obojího pohlaví), vlastní ideové základy odvozené z indiánských tradic (dvanáct zákonů lesní moudrosti), symbolika (čtyřnásobný oheň) i vzdělávací a výchovné metody (cesty čtyř světél, mistrovství lesní moudrosti).⁴³

2.1.2 ORGANIZACE SIRA ROBERTA BADEN POWELLA

Jak je výše uvedeno, za vznik skautingu se pokládá rok 1907, kdy sir Robert Baden Powell podnikl s asi 20 chlapci první pokusný tábor na ostrově Brownsea. Po jeho úspěchu dokončil a vydal na jaře roku 1908 knihu *Scouting for Boys*, v níž představoval a nabízel skautský program chlapcům, a to v tak přístupné a srozumitelné formě, že kniha ihned získala jejich zájem. Ve stejném roce vznikly již první skautské oddíly v Kanadě, Austrálii a na Novém Zélandu a v dalších letech se hnutí rychle šířilo do dalších zemí. V září 1909 svolal Baden

⁴³ Srov. Skaut.org. [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.skaut.org/skauting.svet.php>>.

Powell celonárodní setkání skautů, aby zjistil, jaký ohlas skauting mezi chlapci vyvolal. Reagovalo více než 10 000 chlapců a k jeho ohromení i několik skupinek dívek. Za rok už prvních skautek bylo na 6000. Baden Powell byl nucen na situaci reagovat. Načrtl zhruba program dívčího hnutí a požádal svoji sestru Agnes, aby se dívčí organizace ujala. Jmenoval ji předsedkyní výboru sesterského hnutí Girl Guides Association.

Myšlenka skautingu, tak jak ji Baden Powell formuloval, spojuje tři původem různé ideologie: vojenskou výchovu a disciplínu, myšlenky woodcrafterského hnutí a morální a výchovné zásady křesťanských mládežnických organizací.⁴⁴

2.2 SKAUTING V ČECHÁCH

S myšlenkami skautské výchovy obou jmenovaných autorů nás v naší zemi seznámil Antonín Benjamin Svojsík. Roku 1911 navštívil Anglii, aby se seznámil se skautským hnutím. Plně ho zaujalo, ale uvědomoval si, že nemůže převzít pro naši mládež všechno doslova. Musel vzít v úvahu naše národní i kulturní tradice. Na knize *Základy junáctví* s ním spolupracovalo mnoho předních osobností. Byli to filosofové, vědci, umělci i veřejní pracovníci. Kniha vyšla v roce 1912. Ještě téhož roku pořádá Svojsík první skautský tábor na Českomoravské vrchovině nedaleko hradu Lipnice. Tam si v praxi vyzkoušel skautský program. Hned na to začal tvořit předpoklady pro vznik skautské organizace.⁴⁵

2.2.1 ROZVOJ SKAUTSKÉHO HNUTÍ V ČESKOSLOVENSKÉM STÁTĚ

Po vzniku Československé republiky nastala zlatá éra českého skautingu. V roce 1919 se několik samostatných skautských organizací včetně Junáka spojilo do Svazu junáků-skautů RČS. Skautské hnutí se v prvorepublikovém Československu těšilo vysokému respektu. Českými skautskými oddíly prošlo od vzniku českého skautingu do roku 1938 mnoho budoucích českých osobností,

⁴⁴ Srov. Skaut.org. [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.skaut.org/skauting.svet.php>>.

⁴⁵ Srov. BŘICHÁČEK, V. *Skautský oddíl I.*, s. 166.

jako byli např. Edvard Beneš, Jíří Wolker, Josef Charvát, František A. Elstner, Jan Kubiš, Alois Rašín či Prokop Drtina.

V roce 1938 došlo pod tlakem nepříznivé politické situace k zániku Svazu junáků-skautů a ke sloučení všech skautských organizací v Československé republice do spolku Junák. Po začátku nacistické okupace však organizace postavená na takových myšlenkových základech neměla dlouhou naději na přežití. V roce 1940 byl Junák dekretem státního tajemníka Protektorátu K. H. Franka zlikvidován. Navzdory tomu však hnutí pokračovalo v činnosti dále. Částečně v ilegality a částečně v exilu.⁴⁶

2.2.2 OBNOVENÍ JUNÁKU PO 2. SV. VÁLCE

Po ukončení druhé světové války dochází k obnově skautské organizace. Popularita skautingu stoupla, organizace měla téměř čtvrtmilionů členů. Na nátlak komunistů vstoupil Junák do Svazu československé mládeže, odmítal však stranicko-politickou práci.⁴⁷ Už v roce 1948 byly legitimní orgány Junáka nahrazeny nelegitimními. Začaly rovněž politické procesy se skautskými činovníky. Paralyzovaný Junák byl nakonec v roce 1950 zrušen. Jeho místo zaujal Pionýr. Čeští skauti opět dokázali ve své činnosti pokračovat v ilegality nebo v exilu. V těžkém období 50. let se řada skautů stala oběťmi politických procesů a strávila roky v komunistických žalářích.⁴⁸

2.2.3 TŘETÍ POKUS O OBNOVU JUNÁKA A OPĚTOVNÉ POTLAČENÍ

Vyjít z ilegality umožnil českým skautům až vývoj v roce 1968, kdy díky nástupu reformního křídla v KSČ došlo k uvolňování poměrů ve státě a obnovení některých zakázaných organizací. Mezi nimi i Junáka. V létě 1968 proběhly poprvé po dvaceti letech opět skautské tábory. Avšak okupace republiky vojsky

⁴⁶ Srov. Skaut org. [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.skaut.org/skauting.svet.php>>.

⁴⁷ Srov. *Historie skautingu*, s. 34.

⁴⁸ Srov. Skaut org. [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.skaut.org/skauting.svet.php>>.

států Varšavské smlouvy znamenala konec demokratizačních procesů. Nové stanovy Junáka, které byly schváleny III. junáckým sněmem v listopadu, již byly touto situací poznamenány. Zmizely z nich např. duchovní rady, oddíly s náboženskou výchovou či oddíly oldskautů (dospělých). Junák byl nucen vstoupit do Sdružení organizací dětí a mládeže, a změněn byl rovněž skautský slib. V únoru 1970 byli do Ústřední rady Junáka v rozporu s jeho stanovami kooptováni vybraní členové KSČ, a toto nelegitimní ústředí pak po letních prázdninách souhlasilo s rozhodnutím KSČ o převedení Junáka do Pionýrské organizace, která měla opět příštích skoro dvacet let ideologicky zpracovávat československé děti a mládež. Většina skautských oddílů se postavila tomuto rozhodnutí na odpor, což mělo za následek konfiskaci veškerého majetku a praktický konec jejich existence. Český skauting se opět vrátil do ilegality. Dvaapůlletá "pauza" byla nicméně pro český skauting nesmírně důležitá, neboť umožnila předat skautské ideály nové generaci dětí a vychovat novou generaci vůdců. To umožnilo zachování kontinuity hnutí a usnadnilo jeho obnovu po pádu komunismu.⁴⁹

2.2.4 NOVÝ ZAČÁTEK

V listopadu 1989 došlo k zhroucení komunistického režimu. Již 2. prosince 1989 bylo vyhlášeno obnovení činnosti Junáka. Poprvé v naší zemi byl ustanoven samostatný kmen dospělých (oldskautů). Skautská organizace byla opět v roce 1990 přijata do světových ústředí, a to do Světové asociace skautek (WAGGGS) a Světové organizace skautského hnutí (WOSM). V roce 1992 došlo k rozpadu Československé republiky a to mělo zásadní dopad i na náš skauting. Rozdělení státu znamenalo i rozdělení organizace. Tím český skaut ztratil statut zakládajícího člena WOSM a musel znovu požádat o členství. Plnohodnotnými členy WOSM a WAGGGS se stal až v roce 1996.⁵⁰

⁴⁹ Srov. Skaut.org. [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.skaut.org/skauting.svet.php>>.

⁵⁰ Srov. *Historie skautingu*, s. 41-44.

3. PŘÁTELSTVÍ VE SKAUTINGU

3.1 PŘÁTELSTVÍ VE SKAUTSKÉM ZÁKONĚ A SLIBU

„*Od svého vzniku kladl skauting důraz na přátelství. Je to předpoklad pro vzájemné porozumění lidí různých jazyků, národností, barvy pleti, vzdělání či věku.*“⁵¹ Proto má skauting pojem přátelství již zahrnutý ve svém zákoně a slibu. Skauti na celém světě se řídí skautským zákonem. Ukládá jim, jak mají myslet a jednat. Jde vlastně o zásady, kterými by se měli řídit.⁵² Skautský zákon je ukazatelem cesty a pomáhá skautům, aby se stali lepšími lidmi.⁵³ Skautský zákon zní:

1. *Skaut je pravdomluvný*
2. *Skaut je věrný a oddaný*
3. *Skaut je prospěšný a pomáhá jiným*
4. *Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta*
5. *Skaut je zdvořilý*
6. *Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských*
7. *Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců*
8. *Skaut je veselý myslí*
9. *Skaut je hospodárný*
10. *Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích.*⁵⁴

Čtvrtý bod zákona ukládá skautovi, aby v druhých lidech hledal jen to dobré, nevyvolával hádky a spory. Má vyhledávat raději přátele než nepřátele. Nemá pohrdat lidmi, kteří jsou jiného vyznání, národnosti nebo mají odlišnou barvu pleti. Proti zákonu se provinuje, když se chová povýšeně, nepřátelsky a nechává

⁵¹ BŘICHÁČEK, V. et al.. *Skautskou stezkou*, s. 356.

⁵² Srov. *Skauting*, s. 230.

⁵³ Srov. BŘICHÁČEK, V. et al. *Skautskou stezkou*, s. 365.

⁵⁴ BŘICHÁČEK, V. *Skautský oddíl I.*, s. 25.

se strhnout nenávisť.⁵⁵ Skaut se snaží porozumět lidem dobré vůle a vzájemně si s nimi pomáhat. Skautská příslušnost je zdrojem bratrských vztahů mezi všemi skauty.⁵⁶

Ve skautském slibu skauti slibují věrně sloužit pravdě a lásce v každou dobu, plnit vlastní povinnosti a zachovávat skautské zákony, být připraveni duší i tělem pomáhat vlasti i bližním.⁵⁷ Skaut se slibem a zákonem zavazuje z vlastní svobodné vůle, že bude daná pravidla chování dodržovat.⁵⁸

3.2 PŘÁTELSTVÍ VE SKAUTSKÉ DRUŽINĚ

Pro skauty je nejdůležitější rozdělení oddílů v družiny, což má velký pedagogický význam pro vzájemnou výchovu a vytvoření přátelských styků. Při sestavování družin se zejména hledí na věk, přátelské vazby a přání jednotlivců.⁵⁹

Skautská družina je systém týmové práce v malých skupinách (družinách), rozvíjející spolupráci, vůdčí schopnosti a odpovědnost za druhé.⁶⁰ V malé skupině si mladí lidé za vedení dospělých postupně uvědomují a přijímají odpovědnost a cvičí se v sebeovládání, stávají se spolehlivějšími, získávají samostatnost, sebedůvěru a schopnost spolupracovat i vést.⁶¹

Skauting dává skautům prostřednictvím života v družině příležitost myslet nejen na sebe, ale také na společný zájem družiny a jeho členů. Tím je položen základ k sociálnímu myšlení skautů a pěstuje bratrství, altruismus a obětavost.⁶²

⁵⁵ Srov. *Skauting*, s. 231.

⁵⁶ Srov. BŘICHÁČEK, V. a kol. *Skautskou stezkou*, s. 366.

⁵⁷ Srov. BŘICHÁČEK, V. *Skautský oddíl I.*, s. 25.

⁵⁸ Srov. Tamtéž, s. 22.

⁵⁹ Srov. SVOJSÍK, A. B. *Základy junáctví*, s. 679-680.

⁶⁰ Srov. KUPKA, O. *Družinový systém ve skautských oddílech*, s. 8.

⁶¹ Srov. BŘICHÁČEK, V. *Skautský oddíl I.*, s. 21.

⁶² Srov. FANDERLIK, V. *Listy Jurovi*, s. 22.

3.2.1 VÝVOJOVÁ STÁDIA VZTAHŮ MEZI STEJNĚ STARÝMI DĚTMI

Vztahy přibližně stejně starých dětí podléhají jistým zákonitostem a procházejí vývojovými stádii, která se vzájemně prolínají. Jsou to tyto zákonitosti:

1. V prepubertě je to sklon vytvářet skupiny stejného pohlaví. Bývají organizované, stálé a vyhovují přirozené potřebě se sdružovat.
2. Párová přátelství jedinců téhož pohlaví vznikají v rámci skupiny. U chlapců jsou založena na společných zájmech, u dívek na hlubší emoční náklonnosti. Rychle se rozpadají a vznikají nová, jiná přetrvávají až do dospělosti.
3. Ve stejné době se objevuje přechodná fáze, kdy se sice udržují původní skupiny stejného pohlaví, přesto se začíná výrazně prosazovat zájem chlapců o děvčata, resp. děvčat o chlapce.
4. Časem začnou dívky a chlapci navazovat individuální vztahy. Jsou proměnlivé, tápavé, často nahodilé, ale vždy silně prožívané.
5. Později vzniká hlubší vztah (zamilovanost), spojený se silným citem, snahou o porozumění, vzájemnou oddaností.⁶³

Je důležité, aby se obě pohlaví už od dětství učila navazovat přátelské vztahy, byla ohleduplná k sobě a ve vzájemné úctě přijímala role, které je v budoucnosti čekají. Skauting se snaží dávat chlapcům i děvčatům dostatečnou příležitost vzájemně se setkávat a navazovat přátelské vztahy.⁶⁴

V družině se vytvářejí pevné přátelské svazky, které přetrvávají i do doby, kdy chlapci a děvčata dorostou, z oddílu odejdou či přestanou být skauty.⁶⁵

⁶³ Srov. BŘICHÁČEK, V. *Skautský oddíl I.*, s. 162.

⁶⁴ Srov. BŘICHÁČEK, V., KOLUCHOVÁ, J. et al. *Psychologie*, s. 23.

⁶⁵ Srov. *Skauting*, s. 178.

3.3 MRAVNÍ HODNOTY VE SKAUTSKÉM PŘÁTELSTVÍ

Hlavním bodem skautské výchovy je vytváření mravních hodnot, které se opírají o slib, zákon a denní příkaz dobrého skutku.⁶⁶

Skauting má své mravní ideály, které by měl vštěpovat skautům, aby v dospělosti žili v přátelství, vzájemně si pomáhali, byli zodpovědnými občany, hledali duchovní hodnoty.⁶⁷

S vhodnou výchovou je třeba začít již v dětském věku. Jedním z předpokladů vzniku kladných sociálních vztahů a pevných sociálních sítí v dospělosti je vytvoření pevných a přátelských vztahů mezi dětmi.⁶⁸

Mravní cítění je ve skautském věku značně vyspělejší. Objevuje se smysl pro čest a spravedlnost. City přátelství se prohlubují. Na kamarády jsou kladeny velké nároky. Již nestačí jen společné zájmy, ale vyžaduje se spolehlivost, upřímnost a dodržení daného slova.⁶⁹

Nejdůležitějším a nejobtížnějším úkolem skautingu je úsilí o mravní obrodu národa, rozvíjení duchovních hodnot v životě dětí i dospělých, šíření přátelství, vytváření kladných mezilidských vztahů a upevňování vzájemné sociální opory mezi sebou navzájem. Hlavním úkolem mravní výchovy je úsilí naučit děti rozlišovat, co je správné a co nikoli.⁷⁰

3.3.1 PRAVÉ PŘÁTELSTVÍ VE SKAUTINGU

Svojsík nás v Základech junáctví nabádá, jak se máme chovat k sobě rovným, abychom byli dobrými přáteli. Máme být upřímní, otevření, při žertu zachovávat meze přípustnosti a slušnosti.

Ve volbě přátel musíme být opatrní. Uzavřeme-li s někým přátelství, máme mu být věrní v štěstí i v neštěstí. Jsme-li uraženi nebo dotčeni jednáním přítele,

⁶⁶ Srov. BŘICHÁČEK, V. *Skautský oddíl I.*, s. 32.

⁶⁷ Srov. Tamtéž, s. 172.

⁶⁸ Srov. BŘICHÁČEK, V. *Poselství skautské výchovy*, s. 17.

⁶⁹ Srov. Tamtéž, s. 56.

⁷⁰ Srov. Tamtéž, s. 85.

pátřejme po příčinách a snažme se pochopit pohnutky k jeho činu. Často jedná z povinnosti, ale ne podle vlastních představ. Od přátel si nepůjčujeme nic cenného, hlavně ne peníze. Uchráníme se tím hořkosti a ztráty. Buďme svorní a nezištně pomáhejme jeden druhému. Vyhýbejme se lži. Když jednou oklameme přítele, už nám nebude věřit.⁷¹

Často potřebujeme konfrontaci našich pohledů s názory přátel. Uvidíme-li názor jiných, mnohé naše iluze se rozplynou. Tato „spolupráce“ vyžaduje, aby se přátelé dobře znali, dokázali být k sobě upřímní a měli vzájemně plnou důvěru. Důležité je také vytvoření vhodného prostředí a patřičné pohody pro debatu.⁷²

Přítel nás upozorňuje na naše chyby a oprávněné výtky nepřátel a soupeřů. Pravý přítel nás neopustí, ani když se s námi rozejde v názorech. Zachrání i neposlušného přítele, který nedbá jeho rad.

Přítele najdeme, když s ním prožijeme nebezpečí. Když potřebuje pomoc a nikdo mu nepodá pomocnou ruku, my mu tiše pomůžeme, a tím si ho získáme. Přítele poznáme v rozhovoru o životních otázkách, o mravních problémech, o umění a o krásných věcech.

Přátelství je vzájemné, i my musíme dbát o přítele. Vzniká z rozumových důvodů na základě rozvahy a úvahy. Protože si volíme za přítele jen toho, koho si dovedeme vážít. Nad přátelství je jen láska.⁷³

3.3.2 DUCHOVNÍ ROZMĚR PŘÁTELSTVÍ VE SKAUTINGU

Dnes si mnozí lidé pletou duchovní život s citovými prožitky, které s ním mohou, ale nemusejí být spojené. Duchovní život podstatně překračuje myšlení (rozum) a prožívání (city). Není ani proti jednomu, ale oboje přesahuje. Duchovní život se vždy vztahuje k nějakému „ty“. Má zásadně dialogickou povahu. V první řadě v něm jde o druhého a ne o naše pocity, myšlenky či výkony. Jedná se o respekt k jeho pravdě a svobodě.⁷⁴

⁷¹ Srov. SVOJSÍK, A. B. *Základy junáctví*, s. 574.

⁷² Srov. BŘICHÁČEK, V. *Poselství skautské výchovy*, s. 96.

⁷³ Srov. FANDERLIK, V. *Listy Jurovi*, s. 129-130.

⁷⁴ Srov. ZAJÍC, J. *Nikdy nekončící dobrodružství*, s.18-19.

Obvyklým vstupem do světa vztahů a tedy i duchovního života jsou pro každého z nás vztahy k nejbližším lidem. Z hlediska skautingu má velký význam skutečnost, že zvláštní úkol v rozvoji duchovního života hraje vztah „bratrství“ (kamarádství, přátelství), který je základem jakéhokoliv jiného dospělého vztahu. Nejdůležitější poselství pro skauty zní: „*Ted' nemáš ve svém životě důležitější úkol než být druhým kamarádem. Tvoje kamarádství jsou tím nejcennějším, co ted' ve svém životě máš chránit a rozvíjet.*“⁷⁵

Bratrská láska je základem všech ostatních lásek. Přirozené začátky má v kamarádství a vrcholné rozvinutí je v přátelství. Je to mimořádně důležitá rovina duchovního života. Jde v ní o to, naučit se zažít, co to je, když beru druhého jako sobě rovného partnera a on mne také. Oddíl tomu poskytuje příležitost svými setkáními a jistotu svými zákony a pravidly.⁷⁶

3.4 MEZINÁRODNÍ PŘÁTELSTVÍ

Od svého vzniku kladl skauting velký důraz na podporu bratrství a vzájemného porozumění mezi příslušníky všech národů.⁷⁷ Skauting je hnutí mezinárodní. Všechny skauty spojují základní myšlenky, vyjádřené heslem, zákonem a slibem, které se v jednotlivých zemích od sebe příliš neliší.⁷⁸ Skaut je přítelem každému člověku a bratrem každého skauta. Setká-li se s cizím skautem, nestraní se ho, ale pomůže mu s čímkoliv potřebuje.⁷⁹

Povinností skauta je, podporovat co nejvíce přátelství a bratrství mezi členy jednotlivých národů, a tak dát základ mezinárodnímu bratrství.⁸⁰

Vzniká mnoho mezinárodních organizací, které se snaží zabránit válkám a usilují o porozumění a přátelství lidí na celé planetě Zemi.⁸¹ Mezi takové organizace patří Světová organizace skautského hnutí (WOSM), Světová asociace

⁷⁵ Srov. ZAJÍC, J. *Nikdy nekončící dobrodružství*, s. 27.

⁷⁶ Srov. Tamtéž, s. 68.

⁷⁷ Srov. BŘICHÁČEK, V. *Skautský oddíl I.*, s. 20.

⁷⁸ Srov. BŘICHÁČEK, V. et al. *Skautskou stezkou*, s. 376.

⁷⁹ Srov. SVOJSÍK, A. B. *Základy junáctví*, s. 675.

⁸⁰ Srov. FANDERLIK, V. *Listy Jurovi*, s. 26.

⁸¹ Srov. ČERNÁ, M. *ABC nejen pro skautky*, s. 61.

skautek (WAGGGS), Mezinárodní společenství skautů a skautek (ISGF), Mezinárodní konference katolických skautů (ICCS), Mezinárodní konference katolických skautek (ICCG).⁸²

V oddílech a družinách se skaut také snaží pečovat o zahraniční rozměr skautingu, a to odborkou Skautského přátelství. Odborka se skládá z prvního stupně (skautské přátelství) a druhého stupně (světové přátelství). Každý stupeň se skládá z úkolů, které musí skaut splnit.

Pro získání prvního stupně by měl skaut vědět, co je světová asociace skautek a světová organizace skautů. Musí umět vysvětlit symboliku trojlístku a lilie obou světových vlajek, znát mezinárodní střediska skautů a skautek, zprostředkovat setkání svého oddílu s jiným oddílem a další úkoly vypsané pro splnění odborky.

Aby skaut získal druhý stupeň, musí splnit podmínky prvního stupně, dále si pravidelně dopisovat se skautem či skautkou z jiné země, starat se nejméně tři dny o skautské hosty z ciziny a další úkoly.

Po splnění všech úkolů prvního a druhého stupně získává skaut odborku Skautské přátelství.⁸³

3.5 PŘÁTELSKÉ HRY

„Znakem skautské metodiky je hra, jejím prostřednictvím děti vedeme ke spolupráci a přátelství, ale i k přemýšlení a k dodržování skautského zákona. Mnohé obtížné a náročné úkoly se dobře zvládají v přátelské a čínorodé skupině, jejíž členové jsou vzájemně spojeni přátelskými vztahy a mají společné cíle.“⁸⁴

V pozadí skautských her je většinou soupeření. Prvky agrese najdeme v mnoha hrách, které jsou sice pravidly regulovány, ale přesto mohou přerůst v nekontrolované projevy nepřátelství. Děti chtějí vyhrát, být první, překonat ostatní, prokázat své dovednosti a schopnosti. V terénních hrách je zase řada prvků válečnických. Skupiny se vzájemně přepadají, útočí na sebe a připravují bitvy. Často se objevuje výsměch poraženým.

⁸² Srov. FAJFR, M., TRANTINA, P. *Mezinárodní rozměr skautingu*, s. 5.

⁸³ Srov. Tamtéž, s. 45-46.

⁸⁴ BŘICHÁČEK, V., KOLUCHOVÁ, J. et al. *Psychologie*, s. 33.

Ve skautu se objevuje pojem výchovy k míru. Proto si nyní ukážeme několik námětů, jak z bojové hry učinit hru přátelskou či mírovou. Při některých hrách můžeme usilovat o společný výkon. Například táborový maratón. Družstvo má uběhnout 42 km ve vytyčeném kruhu, dlouhém 500 m. Běží všichni dohromady. Zdatnější uběhnou více kol a tím ulehčí slabším.

Jinou variantou jsou skoky z místa do dálky, kdy každý člen družstva skáče z místa, kam dopadl předcházející skokan. Pravidelně se střídají. Počítá se, kolik je potřeba skoků k dosažení konce louky. Každý opět přispívá podle svých sil.

Zajímavé jsou hry, kdy každý bojuje sám proti sobě. Zvítězí vždy ten, který se oproti minulému výkonu nejvíce zlepšil. Například rychlostní běh, počet správně poznávaných květin apod.⁸⁵

S dětmi budeme tedy soutěžit a sbírat body, ale také budeme bodovat ohleduplnost a laskavost. Musíme se snažit umožnit všem v něčem vyniknout. Někdo je schopnější v běhu a vytrvalosti, jiný v kresbě či ručních pracích, recitaci atd. Vedle soutěžení je naším cílem vztah k ostatním, ohleduplnost, laskavost, ochota pomoci.⁸⁶

Skauti se také zapojují do akcí, které se konají v celé republice, například rozvoz Betlémského světla, Den Země apod. Vzájemně se nevidí, ale ví, že dělají něco podobného, užitečného, prospěšného. Tím vzniká pocit sounáležitosti a přátelství.⁸⁷

4. SHRNU TÍ

V této kapitole shrneme, jestli myšlení autorů z první kapitoly nějakým způsobem ovlivnilo přátelství ve skautingu.

Začneme od Bible, jako v první kapitole. Jak ovlivnilo učení Bible skautské přátelství nebo přátelství mezi skauty?

⁸⁵ Srov. BŘICHÁČEK, V., KOTYZA, K., ŠTASTNÝ, M. et al. *Skautský oddíl II./Program 2*, s. 78-79.

⁸⁶ Srov. LEBEDOVÁ, K. *Světlušky*, s. 17.

⁸⁷ Srov. BŘICHÁČEK, V., KOTYZA, K., ŠTASTNÝ, M. et al. *Skautský oddíl II./Program 2*, s. 80.

Baden Powell ve své knize *Vlče, skaut, rover* píše: „*Zapomínáme, že jsme děti jednoho Otce a že se všichni snažíme plnit jeho vůli, i když třeba různým způsobem. Jednu věc vím ale docela jistě – Bůh není tak úzkoprsý, jak si někteří lidé zřejmě představují. Je to všeobjímající láska, která si nevšímá nepodstatných rozdílů ve formách, víře a vyznání, ale žehná každému, kdo se skutečně snaží podle svých schopností, jak nejlépe dovede, žít a pracovat v Jeho službách.*“⁸⁸ Tato slova nám jasně ukazují spojitost skautingu s vírou. Již zakladatel hnutí si uvědomoval, že nás něco přesahuje. Každý skaut se může rozhodnout, jestli víru přijme nebo ne.

Věřící skauti po složení slibu mohou na závěr přidat prosbu: „*K tomu mi dopomáhej Bůh.*“⁸⁹ Tím se dovolávají Boha o pomoc při plnění skautského slibu.

Věřící skauti tak nacházejí v Bibli mnoho rad a inspirace, jak si najít pravého přítele. Jejich víra je zavazuje ke snaze žít podle těchto rad a stát se pravými přáteli. V Bibli také nachází mnoho ponaučení, s kým se přátelit nemají.

Skauting se snaží vést skauty k ctnostnému přátelství. U Aristotela se jedná o třetí druh přátelství, které je správné.⁹⁰ Body skautského zákona nám to jenom dokazují, a to zvláště čtvrtý bod, kde se píše: „*Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle*“⁹¹ Aristoteles tvrdí, že více přátel je k životu zbytečné.⁹² V tomto mínění se skauting s Aristotelem rozchází, neboť klade velký důraz na přátelství skautů celého světa.

Skauting se také shoduje s Cicerem, který též vymezuje přátelství na základě ctnosti dobrých lidí.⁹³ Cicero doporučuje mladým hochům, aby si brali příklad ze slavných a moudrých mužů dobrého smýšlení.⁹⁴ Ve skautingu jsou takovýmto příkladem pro skauty vedoucí oddílů či družin, kteří je vychovávají a jsou jim příkladem. Podle Cicera jsou ve společnosti tři druhy názorů na lásku v přátelství.

⁸⁸ BADEN POWELL, R. *Vlče, skaut, rover*, s. 205.

⁸⁹ BŘICHÁČEK, V. *Skautský oddíl I.*, s. 25.

⁹⁰ Srov. ARISTOTÉLES, *Etika Nikomachova*, s. 202.

⁹¹ BŘICHÁČEK, V. *Skautský oddíl I.*, s. 25.

⁹² Srov. ARISTOTÉLES. *Etika Nikomachova*, s. 244.

⁹³ Srov. CICERO, M.T. *Tuskulské hovory*, s. 14.

⁹⁴ Srov. CICERO, M.T. *O povinnostech*, s. 106.

On nesouhlasí ani s jedním.⁹⁵ Skauting však pohlíží na lásku k bližnímu jako na lásku „bratrskou“, která bere druhého jako sobě rovného⁹⁶, a tím zastává jeden z názorů společnosti. Zde se tedy s Cicerem rozchází.

Plútarchos také jako Aristoteles odsuzuje přátelství s mnohými a v tomto tvrzení se skautingem rozchází. Svojsík s Fanderlíkem dávají stejné rady skautům ohledně přátelství jako Plútarchos. Shodně radí, aby přítel byl laskavý, ohleduplný při žertování, uměl nám vytknout naše chyby. Nabádají nás k opatrnosti při výběru přátel.

Pravé přátelství je podle Dacíka založené na mravní zdatnosti. Mládež podle něj není této zdatnosti schopná, ta se vytváří až ve starším věku.⁹⁷ Skauting se naproti tomu snaží skautům předávat mravní ideály přátelství, vzájemné pomoci a zodpovědnosti už v dětském věku. Jen tak podle něj vznikne mravně zdatný dospělý jedinec.⁹⁸

Skauting se ztotožňuje s psychologickým pohledem na přátelství. Snaží se vytvářet malé družiny, kde se sdružují děti podobného či stejného zájmu a věku.⁹⁹ Tím se snaží utvářet vhodné podmínky pro dobrá přátelství.

Klade důraz na vytvoření pevných a přátelských vztahů mezi dětmi. To je předpoklad pro vytvoření kladných sociálních vztahů. Z pohledu pedagogiky je přátelství významný vztah pro socializaci dítěte¹⁰⁰, a proto můžeme říci, že se skauting opírá i o tuto vědu.

Skauting podporuje dobré přátelské svazky, kdy si je jeden druhému oporou. Učí děti vzájemné pomoci a tím se ztotožňuje se sociologickým hlediskem.¹⁰¹

⁹⁵ Srov. CICERO, M.T. *Tuskulské hovory*, s. 327.

⁹⁶ Srov. ZAJÍC, J. *Nikdy nekončící dobrodružství*, s. 73.

⁹⁷ Srov. DACÍK, R. M. *O přátelství*, s. 23-24.

⁹⁸ Srov. BŘICHÁČEK, V. *Poselství skautské výchovy*, s. 17.

⁹⁹ Srov. SVOJSÍK, A. B. *Základy junáctví*, s. 679.

¹⁰⁰ Srov. PRŮCHA, J. WALTEROVÁ, E. MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 185-186.

¹⁰¹ Srov. JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*, s. 197-198.

ZÁVĚR

Přátelství je velmi důležité pro náš život. Dává nám milované osoby, které při nás stojí v dobrém i ve zlém. Díky přátelství máme možnost porovnávat svá stanoviska, názory atd. s někým, kdo je nám blízký a nebojí se nám říct pravdu. Pravá přátelství jsou plná lásky a radosti.

Cílem mé práce bylo zmapování pojmu přátelství u různých významných autorů dějin a ve skautingu a následné srovnání ovlivnění skautingu v jeho pohledu na přátelství danými autory. Tento cíl byl dle mého názoru splněn.

V první kapitole jsem vymezila pojem přátelství z pohledu několika významných autorů žijících v různých dobách dějin. Při zpracování kapitoly jsem došla k tomu, že mladší autoři často vychází z myšlenek Bible či Aristotela.

V druhé kapitole jsem stručně vymezila, co je to skauting, a představila hlavní zakladatele světového skautingu v Americe a v Anglii. Dále jsem podrobněji popsala vznik a vývoj českého skautingu. Věděla jsem, že skauting byl v naší zemi několikrát zakázaný, ale že tolikrát, to jsem netušila. I přes tyto nesnáze si dokázal najít mnoho příznivců, kteří ho v době zkoušky podrželi. I

Třetí kapitola se zabývá přátelstvím ve skautingu. Nejdříve vysvětluje skautský zákon a slib, pokračuje přátelstvím ve skautské družině. V podkapitole o mravním přátelství ve skautingu se zabývá duchovním rozměrem a pravým přátelstvím. Další podkapitola je věnovaná mezinárodnímu přátelství a celou část uzavírají skautské hry, které jsou praktickým návodem, jak učit skauty dobrému přátelství bez rivality a soupeření. Tato část práce mě velmi zaujala, protože z ní můžu čerpat poznatky pro svoji práci s dětmi.

V poslední kapitole srovnávám ovlivnitelnost skautingu autory z první kapitoly práce.

Psaní bakalářské práce mě obohatilo o nové poznatky a motivovalo mě se více zamyslet nad přátelstvím v mém osobním i pracovním (studijním) životě. Doufám, že nyní si budu přátelství více vážit a při práci s dětmi se mi bude dařit učit je pravému přátelství.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Publikace:

ARISTOTELÉS. *Etika Níkomachova*. 2. rozšíř. vyd. Praha: Rezek, 1996. ISBN 80-901796-7-3.

AUGUSTYN, J. *O přátelství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. ISBN 80-7192-754-6.

BADEN POWELL, R. *Vlče, skaut, rover*. Liberec: Skauting, 1993. ISBN 80-85421-06-2.

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. 6. přeprac. vyd. Praha: ČBS, 1995. ISBN 80-85810-08-5.

BŘICHÁČEK, V. *Poselství skautské výchovy*. Liberec: Skauting, 1991. ISBN 80-85421-02-X.

BŘICHÁČEK, V., KOLUCHOVÁ, J., MACHOVÁ, A. et al. *Psychologie*. Praha: TDC, 1999. ISBN 80-86109-24-0.

BŘICHÁČEK, V., GAYDOŠOVÁ, M., HÁJEK, T. et al. *Skautskou stezkou*. Praha: TDC, 1998. ISBN 80-86109-07-0.

BŘICHÁČEK, V. *Skautský oddíl I.* Liberec: Skauting, 1992. ISBN 80-85421-04-6.

BŘICHÁČEK, V., KOTYZA, K., ŠŤASTNÝ, M. et al. *Skautský oddíl II. / Program 2*. Liberec: Skauting, 1993. ISBN 80-85421-08-9.

- CICERO, M. T. *O povinnostech*. Praha: Svoboda, 1970. ISBN neuvedeno.
- CICERO, M. T. *Tuskulské hovory*. Praha: Svoboda, 1976. ISBN neuvedeno.
- ČERNÁ, M. *ABC nejen pro skautky*. Praha: IDEA SERVIS, 1996. ISBN 80-85970-06-6.
- DACÍK, R. M. *O přátelství*. Praha: Bohuslav Rupp, 1946. ISBN neuvedeno.
- FAJFR, M., TRANTINA, P. *Mezinárodní rozměr skautingu*. Praha: TDC, 2005. ISSN 1210-9827
- FANDERLIK, V. *Listy Jurovi*. Slůvky: Blok, 1991. ISBN 80-7029-036-06.
- HARTL. P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. oprav. dotisk. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-303-X.
- Historie skautingu*. 2. uprav. vyd. Praha: TDC, 1999. ISBN 80-86109-27-5.
- JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.
- KUPKA, O. *Družinový systém ve skautských oddílech*. Praha: TDC, 2005. ISSN 1210-9827.
- LEBEDOVÁ, K. *Světlušky*. Brno: Junácká edice, 1991. ISBN neuvedeno.
- NOVÁK, J., ZAPLETAL, M. *Skautská družina*. Liberec: Skauting, 1997. ISBN 80-85421-21-6.
- PLÚTARCHOS, *O lásce a přátelství*. Praha: Svoboda, 1987. ISBN neuvedeno.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 3. rozšíř. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.

Skauting. Liberec: Skauting, 1995. ISBN 80-85421-16-X.

SVOJSÍK, A. B. *Základy junáctví*. 3. vyd. Praha: Merkur, 1991. ISBN 80-7032-001-x

ŠIMÁNEK, J. *Skauting: jeho podstata, význam a ethika*. Praha: Rebcovo nakladatelství, 1946. ISBN neuvedeno.

Internetové zdroje:

KLÁŠKOVÁ, M. *Přátelství v Bibli*. [online]. České katolické biblické dílo [cit. 2009-04-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.biblickedilo.cz/ckbdweb/polozka.aspx?pid=641&kid=130>>.

Skaut org. [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.skaut.org/skauting.svet.php>>.

ZAJÍC, J. *Nikdy nekončící dobrodružství*. [online]. Praha : TDC [cit. 2009-05-23]. Dostupné na WWW: <http://www.skaut-slatinany.cz/attachments/125_Nikdy%20nekoncici%20dobrodruzstvi.pdf>.

ABSTRAKT

NEJEDLÁ, L. *Pojem přátelství ve skautingu*. České Budějovice 2009. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce M. Kaplánek.

Klíčová slova: junák, láska k bližnímu, přátelství, skauting, skautský oddíl

Práce se zabývá pojmem přátelství ve skautingu a je rozpracována do čtyř kapitol.

První kapitola charakterizuje obecně pojem přátelství podle různých autorů. Druhá kapitola stručně popisuje hlavní myšlenku hnutí a vznik skautingu. Podrobněji se zabývá vývojem českého skautingu. Třetí kapitola pojednává o přátelství v českém skautingu a závěrečná kapitola objasňuje ovlivnitelnost skautského přátelství autory z první kapitoly bakalářské práce.

ABSTRACT

The Conception of Friendship in Scouting

Key words: scout, love to one's fellow man, friend, scouting, scout section

The work deals with the concept of friendship in Scouting and is divided in four chapters.

The first chapter describes the concept of friendship in general as presented in works of different authors. The second chapter briefly analyses the main idea of the scouting movement and of its origin. It focuses particularly on the development of the Czech scouting. The third chapter discusses the concept of friendship in the Czech scouting and the last one deals with the influence of the above-mentioned authors on the development of the concept of friendship in scouting.